

Kremenjak

|| Glasnik hrvatske pučke napredne stranke za krajinu šibensku. ||

Kremenjak izlazi svaki četvrtak. Pretplatna cijena na godinu 3 Krune. Na po godinu Kruna 1.50 para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. **Pojedini broj 4 pare (2 novč.)**

Upisivanje članova u „Pučku Štedionicu“ u Šibeniku, vrši se od danas svaki dan, i to: u radotne dane od 8—10 sati u večer, a nediljom i svecom od 9 sati iz jutra do podne.

Za sada će se upisivanje obavljati u prvoj pokrajnoj sobi „Narodne Slavjanske Čitaonice“ koju nam je uprava iste blagohotno privremeno ustupila.

Uprava „Pučke Štedionice“ u Šibeniku.

Braći Srbima na razmišljanje.

Ovo malo riječi upravljamo braći Srbima Šibenika i okolice. Neka nam se ne iznosi i zbog ovih redaka običajni, ali istodobno neosnovani prigovor, da mi nismo zvani, da se prtime u prilike Srba. Nas na ovakove refleksije ovlašćuje ona tačka našeg programa, koja potpuno izjednačuje hrvatski narod sa srpskim priznavajući ravnopravnost obim imenima. Nas na to ovlašćuje također program rada naše stranke, u kojemu je rečeno i to, da će stranka raditi oko ujedinjenja svih djelova našeg naroda.

Kad smo se tako legitimirali, prelazimo na samu stvar.

Pristašama srpske misli, koji su u Šibeniku, u bližoj i u podaljoj mu okolici brojno zastupani, fali svaka organizacija. Ova je okolnost na veliku štetu srpstva a nije od koristi ni našoj stranci.

Da nestašica organizacije mora da škodi Srbima, to nebi ni trebalo dokazivati. U sadašnje doba, kad se organizuje sve, što ima zajedničke interese; u doba, kad se ide za time, da se sve svrsta u razrede sličnih interesa i tako se cijelo čovječanstvo, bez obzira na napredak od nekoliko stoljeća, vraća skoro u sredovječne kaste i cehove; u ovo doba jedna politička skupina bez organizacije ne može da opstoji, ili joj kao takovoj nema života.

Mislimo dapače, da političke stranke imaju veću potrebu organizacije, nego li druge društvene skupine.

Ovo je vijek ekonomskih interesa, doba borba na ekonomskom polju. Ova borba iscrpljuje više puta sve ideale čovjeka, obuhvaća cijelu njegovu djelatnost. Ista ova borba sili čovjeka, da ugje u koju ekonomsku organizaciju ili u više takovih i tako ga zaplete, da on ne vidi dalje od tih organizacija svoje kese. Na taj se način ekonomske organizacije šire na štetu slobodnih političkih organizacija, kojima nije jedina svrha obrana e-

konomskih interesa njihovih članova: pred materijalnim interesima uzmiče idealizam; pred špekulacijom i afarizmom jenja narodna misao. S ovih razloga političke skupine, svi oni, koji su ispunjeni istim idealima rodoljublja, moraju da se organizuju, jer će inače tekom vremena uvijek internacionalni posao, koji je već danas mnogima preči od domovine, tako obuhvatiti ljude, da političke stranke neće imati ni koga da organizuju. — Neka o ovom razmišljaju Srbi Šibenika i okolice.

Nestašica organizacije Srba u našem gradu i kotaru imala je već dosad za srpstvo štetnih posljedica. Kad se ljudi ne čute vezani jednim vanjskim vezom, kakav je baš organizacija, megju njima se lakše dolazi do cijepanja i razmirica: osobne se nevolje i trice prenose na polje načela i od toga sto jada. Megju pristašama jedne te iste stranke nestaje obzira, koji bi ih inače, kad bi bili u istoj organizaciji, silili na megjusobno poštovanje i popuštanje; kad nema organizacije, nema ni vlasti, koja bi te razmirice poravnala, gladila sprove i bistrila pojmove.

Nestašica organizacije Srba u našem kotaru ima još jednu za srpsku misao štetnu posledicu. Zajednički naš protivnik, koji se začeo u *furtimu* i *furtim* radi sve što radi, uvigjajuć dizorganizaciju šibenskih i okolišnih Srba, uvijek zadojen svetom mržnjom proti svemu, što se srpskim zove, podjaruje sa strane strasti, ucka brata na brata i tako u mutnu lovi. Vidi li, da je jedan Sbin u krugu svojih nezadovoljan, protivnik ga se nadoveže, miluje ga, hvali, obdaruje sa povjerenjem a i sa častima u kojem svom društvu i na taj način sve više udaljuje od njegova jata. Pojedincu to laska, nagje se slabić, kojemu je draga pohvala, draga čast i eto ti njega, skoro nehotice, u zagrljaju najkrvnijeg dušmanina. Da pri tome trpi bratska ljubav, da pri tome trpi načelo, ne treba ni spominjati.

Hrvatska pučka napredna stranka ne boji se srpskih stranačkih organizacija ni u Šibeniku, ni bilo gdje. Ne samo, da ih se ne boji, nego ih evo otvoreno zagovara. Uvjeren je naime, da njezinim načelima od tih organizacija neće biti nikakve štete. Mi ćemo ih u svemu bratski podupirati, jer se istoj bratskoj potpori nadamo od srpskih organizacija.

Ali, dok smo uvjereni, da organizovani Srbi neće štetovati našoj stranci, uvjereni smo takogjer, da će organizacija, kao čuvarica čiste srpske misli, i ono malo pojedinaca držati daleko od zajedničkog nam protivnika, zahvaljujuć mu na judinim pohvalama i na krokodilskim suzama. —

Na posao dakle braćo Srbi, a daleko od vas i od nas crna pravaško-furtimaška družba, koje se moramo bojati ne samo kad nas psuje, nego još više, kad nas miluje ili obasiplje sa danajskim darovima!

DA SE RAZUMIJEMO.

ZAPLIJENJENO

ZAPLIJENJENO

— FIO TERZANOVIĆ — BIBENIK —
CIJENE VRLO UMIJERENE. KOJE SE NE BOJE JUTRAŠNICE.

Što treba da znade svaki član „Pučke Štedionice u Šibeniku.

1. Štedionica s jedne strane prima novac na štednju i na dobit, s druge daje novac u zajam.
2. Štedionica pozajmljuje drugom novac skuplje nego li ga ona dobavlja: što na tomu dobije, to je njezin dobitak.
3. Dobitak valja da je uvijek umjeren, jer štedionica nije učinjena za kamatnike, nego da podigne siromaha, učeć ga štednji i pomažuć mu u potrebi.
4. Štedionica dobavlja novce sa tri kraja: 1) od udijela svojih članova; 2) od onih koji ulažu kod nje svoj novac na dobit, a to mogu biti članovi i nečlanovi; 3) od zajmova što ih štedionica uzimlje za svoje potrebe.
5. Svaki član valja da ima barem jedan udio, koji vrijedi 104 krune. Udijela može svak uzeti koliko hoće, a na svaki se plaća kroz četiri godine po 50 para na sedmicu.
6. Komu je nezgodno uplaćivati udio svake sedmice, može platiti u jedan put za mjesec dana, za $\frac{1}{2}$ godine, a i za cijelu godinu ako hoće, ali uvijek unaprijed.
7. Tko ostane natrag s isplatom, valja da plati sve dužne obroke uz 6% kamata. Tko plati unaprijed više od 10 sedmica, prima dobit od 4% na ono, što je unaprijed uplatio.
8. Tko za 6 mjeseci ne plati dužne obroke, može biti isključen iz Štedionice i novci mu se vraćaju nakon godinu dana, ali bez dobitka.
9. Početkom svake godine otvara se novo upisivanje u Štedionicu. Članovi koji su se iste godine upisali, zovu se od istoga kola. Svako kolo traje četiri godine.
10. Kad svrši jedno kolo, to jest kad izagju četiri godine, svaki član može dobiti svoje novce natrag, samo valja da to javi tri mjeseca prije dospelka četvrtine godine. Novci mu se vraćaju sa svim dobitcim godinu dana kašnje.
11. Tko hoće da preko godine udje u kolo, valja da u jedanput plati koliko su do tad platili članovi toga kola zajedno sa 6% kamata.
12. Ne može se prenijeti svoj udio na drugoga, ako to odbor ne odobri.
13. Svaki novi član plaća 1 krunu ulaznine za svaki udio.
14. Tko se želi upisati u Štedionicu, valja da se pismeno obrati upravi. Uprava ga može odbaciti i ne treba da kaže razloge, ali on se može potužiti odboru, a proti odboru glavnoj skupštini.
15. Tko čini štetu štedionici ili s njom dogje do suda, toga uprava može isključiti, ali on se proti upravi može potužiti odboru, a proti odboru skupštini.
16. Isključeni član ne može biti opet primljen u društvo prije 6 mjeseci.
17. Svaki član jamči za dugove štedionice sa svojim udjelom i još sa četiri puta toliko. Tako, tko ima jedan udio, jamči za 520 kruna. Bez toga jamstva ne bi nitko pozajimao štedionici novaca niti bi itko bio siguran ulagati kod nje svoj novac na dobit.
18. Štedionica prima od svakoga uloge (novac na dobit) od 1 krune unaprijed.
19. Odbor odlučuje, koju će kamatu plaćati Štedionica na novce kod nje uložene.
20. Ulozi se isplaćuju onomu, koji ima knjižicu. Bez uložne knjižice uložiti se ne smiju isplatiti.
21. Novci se redovito daju u zajam samo članovima. Jedino ako bi preticalo novaca, moći će se pozajmiti i nečlanovima.

22. Član koji ima samo jedan udio, ne može uzeti u zajam više od 500 kruna. Za svaki daljih 500 kruna valja da ima još 1 udio.

23. Novac se obično pozajmljuje na mjenicu ili obveznicu, koju osim dužnika treba da potpišu još dva tvrda jamca. Jamci mogu biti i nečlanovi.

24. Kad izadje rok isplati duga, valja platiti sve dospjele kamate i barem jedan mali dio glavnice.

25. Skupština odregjuje svake godine, koliko se najviše može pozajmiti jednom članu. Više od toga ne smije se nikomu dati u zajam.

26. Štedionica će pozajmivat novac i na nepokretno stanje.

27. Po svršetku svake godine najdalje kroz tri mjeseca valja da se uredi godišnji račun i sastavi bilanac. Te račune treba da pregleda najprije odbor, pa pregledači računa, a onda da ih odobri skupština. Do glavne skupštine valja da su računi izloženi u uredu Štedionice, te je svakomu članu prosto da ih pregleda.

28. Čista dobit svake godine dijeli se ovako; najprije se odcijepi 20% i to ide u rezervni fond. Od ostaloga, 20% podijele izmedju sebe uprava, odbor i pregledači, a sve drugo podijeli se izmedju članova prama tomu, koliko tko ima udijela.

29. Više od 8% godišnjega dobitka na udije ne može se podijeliti. Što bi preko toga preteklo, ostaje u kasi za drugu godinu.

30. Dobitak se isplaćuje članovima mjesec dana poslije glavne skupštine.

31. Za prve četire godine, dok udijeli još nisu potpuno uplaćeni, dobitci se na te udije ne dijele, nego će se svi u jedan put isplatiti kad svrši kolo, a poslije će se redovito dijeliti svake godine.

32. Ako bi koje godine bilo kakova gubitka, taj se pokriva najprije iz dobitka te godine, zatim iz rezervnog fonda, a ako oboje ne bi doteklo iz udijela članova.

33. Glavna skupština se redovito sastaje svake godine najdalje do 1 maja, a izvanredno kad god se ukaže potreba.

34. Skupštinu sazivlju uprava ili odbor, a mogu i članovi, ali valja da ih se u tom složi toliko, da u sve imadu barem deseti dio svih udijela.

35. Skupština ne valja, ako nije objavljena barem osam dana prije i ako u objavi nije naznačen dnevni red, t. j. o čemu će se pretresati.

36. Na skupštini se može raspravljati samo o onomu što je na dnevnom redu. Što nije objavljeno 8 dana prije, o tome se ne smije pretresati.

37. Svaki član u skupštini ima samo jedan glas, pa imao 1 ili 100 udijela, to je svejedno.

38. Član može dati drugomu članu punomoć da ga zastupa na skupštini i za njega glasuje. Tko nije član ne može biti punomoćnik, a nitko ne može imati višeod 3 punomoći.

39. U skupštini se bira odbor, u kojemu je 21 lice. Oni se izabiru za tri godine, a svake godine ih jedna trećina izlazi.

40. Poglavititi je posao odbora da pazi kako uprava upravlja štedionicom, pa ako nadje kakav god nered, da odmah nadje lijeka, do potrebe i da skine upravu do glavne skupštine.

41. Svake tri godine skupština bira upravu, u kojoj je pet lica (upravnik, blagajnik, kontrolor i 2 zamjenika).

42. Poglavititi su poslovi uprave da daje novce u zajam, da čuva imovinu štedionice i da prima nove članove.

43. Iz kase ne smije izaći ni pare bez pismene naredbe dvojice upravitelja. Kasa ima tri ključa, od kojih po jedan drže upravnik, blagajnik i kontrolor.

44. Blagajnik prima, izdaje i čuva novce i odgovara štedionici sa svim svojim imetkom. Svaku večer kontrolor valja da prebroji novce, a upravnik barem jedan put na sedmicu.

45. Svake godine skupština bira tri revizora (pregledača računa).

46. Razmirice između članova razmiruje zadružni sud. Svaka stranka izabere po 4 člana: od onih, koje je jedna strana izabrala, druga isključujući dva; tako ostaju u sve četiri, koji biraju petoga, i njih pet sude bez prigovora.

47. Ne valja ništa plaćati bez pismene potvrde.

48. Treba čuvati kao oko u glavi knjižice, jerbo ako se izgube, velika je zanovet, a može biti i velika šteta.

49. Svaki član treba da prouči pravilnik. Tko svaku ne razumije, neka zamoli drugoga, da mu rastumači.

DOPISI

Iz Zlarina.

Ovih je dana jedan naš domorodac donio iz Splita za svoju obitelj 2 kg. cukra. Gosp. komesaru Lukanoviću nije bilo dosta, da je proti svakom propisu zakona dao zaplijeniti taj cukar, već se još okosio na našeg čovjeka, vičući, da su Zlarinjani najveći kontrabandijeri na Lloydu i slično. —

Ne znamo, što je ovlašćivalo spomenutog gospodina numizmatičara, da ovako napada jedno čitavo mjesto i to u času vršenja svoje službe. Neke zahvali Bogu, da se namjerio na dobroćudna čovjeka!

*

Iz Tijesnoga.

U ovom kotaru desio se vrlo neugodan slučaj. — Siromašan seljak Ive Burić bio je više mjeseci u svijetu tražeći koricu hljeba, s kojom bi mogao prehraniti ženu i djecu. Kad se izmoren i praznih ruku vratio kući, pozove ga župnik, te mu naredi, da mu donese redovinu od vina. Burić se ispričavao, da je siromašan, da nema niti octa a kamo li vina, ali je parok ostao na svojoj prijeteći sa porubom. Siromašnom seljaku nije ostalo drugo nego da u drugoga uzajmi 25 litara vina, te da ih dade popu.

Čovjek se u čudu pita: je li ovo istina, je li ovo moguće?

RAZNE VIJESTI.

„Pučka štedionica u Šibeniku“. U prošlu nedilju bila je u dvorani „Kola“ i u prostorijama „Nar. Slavj. Čitaonice“ konstitucionalna skupština, na kojoj se je ustanovila „Pučka štedionica u Šibeniku“, zadruha, koja će biti registrovana i koja će obuhvaćati cio kotar šibenski.

Na skupštinu je pristupilo mnogo naroda iz mjesta, iz okolice naše općine i iz ostalih okolnih općina.

Na 9 1/2 sati otvorio je skupštinu g. D.r Iljadica i pozvao prisutne, da izaberu predsjedatelja današnjoj skupštini. Izabran je bio jednoglasno isti D.r Iljadica, na što je on imenovao voditeljem zapisnika g. Adolfa Makalu. Skupština je izabrala dva ovjerovitelja zapisnika te se odmah prešlo na čitanje pravilnika „Pučke štedionice“. Čitanje i odnosno tumačenje pravilnika obavio je g. D.r Makale jasno i vješto, a skupština je sve to pratila sa velikim zanimanjem i pozornošću.

Pravila „Pučke štedionice“ skupština je jednoglasno primila i odobrila.

Na to su se čitala imena onih, koji se već prije bijahu prijavili kao članovi „Pučke štedionice“ i broj dionica, kojima stupaju u nju. Bilježilo se je, koji su od njih prisutni, a bijahu mal-nè svi.

Tad se otvorio spisak za prijavljivanje novih, koji žele stupiti u „Pučku štedionicu“. Tu se je uprav lije, i i neočekivani broj novih prijavio, sve mahom iz ruke težačke, seoske i radničke. Prijavilo se 123 novih članova su 246 dionica. Prvi popis bio je 288 dionica, a neki-dasnji 246; to čini skupa 534 dionice, što je broj veoma lijep i utješan, jer dokazuje zanimanje i razumijevanje našeg svijeta za svaku svetu i po mali narod korisnu stvar, kao što je jedna pučka štedionica.

Dok se je obavljalo upisivanje novih članova i njihovih dionica, prešlo se je na biranje uprave, nadzornog odbora i pregledača računa. Uprava broji 5 lica, nadzorni odbor 21 lice, a pregledača su tri. Upravu čine: D.r Ante Makale, upravnik; Ulđerik Rossini, kontrolor; Ante Tikulin, blagajnik; Krste Sunara i Vice Bujas, zamjenici. — Revizori su: Niko Marinković, Ivan Kuzmić, i Ivan Makale. Nadzorni odbor sačinjavaju: Mijo Iljadica, Dume Škarica, Ante Karadžole, D.r Vice Iljadica, Paško Rora, Pere Baranović, Krste Stošić-Pačelo, Marko Čala, Ive Čelar, Gjuro Jović, Niko Cvitanović, Sava Berović, Niko Vulenović, Marko Brkić, Pio Terzanović, Mate Juras, Mate Čičmir, Šimeto Friganović, Luka Šarić, Matulo Belamarić i Šime Kitarović p. Krste.

Ovi ljudi, ljudi od znanja, od posla, od stanja, imena i poštenja, jakim su jamstvom o dobrom poslovanju i napredovanju naše „Pučke štedionice“. — Mi smo više nego sigurni, da će oni svojim odličnim radom čuvati i unapredjivati interese „Pučke štedionice“, jer čuvaju i unapredjivaju tako i svoje vlastite.

Pozdravljajući osnivanje naše „Pučke štedionice“, želimo joj da cvate i napreduje.

Bilo, Bože, u sto dobrih časa!

„Duje Balavac“. Izašao je 5. broj našeg pametnog „Duje Balavca“. Veoma je lijepo uređen i ovaj broj kao i ostali. Naš „Kremenjak“ mora da ga prepričuje i hvale za to, što je i „Duje“ naš „Kremenjak“ predstavio na vrh barabanskog trokuta kao mali mokulić, gdje gori. A što gori, to i pali.

Preporučujemo našeg „Duju“ svima. U njemu će naći i našeg Hannibala s komadom toljage za ove naše... A nosi i plik karte, da učine teštamenat i napišu posljednju volju. Po prije smrti — dakako, ili po pučku, prije neg odsele u drugi svijet.

Sjajan uspjeh upisivanja u „Pučku štedionicu“. — I oni od nas, koji su naoptimističnije gledali u uspjeh naše pučke štedione i koji su vjerovali, da će ona najsjajnije napredovati, nijesu ipak mislili niti iz daleka, da će odmah u početku biti ovaki odaziv za nju u narodu. I oni, koji je najbolje mislio, računao je, da će se u početku štedionica otvoriti sa kakovih 500 dionica najviše. Sad već, sudeći stalno po dosadanjem odazivu, mi smo tvrdog uvjerenja da će se naša „Pučka štedionica“ otvoriti sa kakvih hiljadu dionica. A ako Bog da, i više. Dobra i poštena stvar, koja je svemu svijetu očita, mora da napreduje. Mi joj želimo sreću i napredak za opće dobro.

Milodari „Kola“. Doprinijeli su na korist Hrvat. muz. društva „Kola“; da počaste uspomenu pok. File Rajević rodj. Zorica, Gg. Braća Makale 2 K, Krste Bujas 2 K. —

Najsrdačnije zahvaljuje

Uprava „Kola“.